

С. В. КАПТУЛА, канд. екон. наук, доц., Криворізький національний університет
О. О. ПРОХОРОВ, адвокат, керуючий Адвокатського бюро Олександра Прохорова
Д. В. БЕЗИК, здобувач освіти, Криворізький національний університет

ДИСПРОПОРЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОДНА З ОЗНАК ЙОГО НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА БАНКРУТСТВА

Функціонування та діяльність будь-якого підприємства є неможливою без використання капіталу, який в свою чергу може бути власним або залученим. Формування допустимих пропорцій та каналів надходження грошових коштів до суб'єктів підприємницької діяльності є одним з важливих аспектів діяльності фінансових служб (відділів). В той же час нестабільність зовнішнього ринкового середовища у сучасних умовах підкреслює важливість та ретельність щодо оцінки фінансової структури капіталу підприємства.

Укрупнено фінансова структура капіталу підприємства складається з двох складових: власного та залученого капіталу. В свою чергу кожна з цих складових має поділ і складається з певних частин. Якщо розглядати власний капітал, то він укрупнено складається зі статутного капіталу, нерозподіленого прибутку, резервного капіталу тощо. Під залученим капіталом можна розглядати коротко- та довгострокову заборгованість. Також під залученим капіталом можна розглядати кредити, позики, товарний кредит тощо. У випадку недостатнього обсягу капіталу підприємства відповідно до виробничої ситуації відбудеться зниження ефективності та, як наслідок, прибутковості діяльності підприємства. Тому обсяг капіталу повинен відповідати потребам підприємства у конкретний момент часу. У випадку недостатнього обсягу виникає питання щодо його збільшення. В такій ситуації можливі два варіанти: збільшення власного капіталу або залучення додаткових коштів. З точки зору фінансової та економічної безпеки та недопущення неплатоспроможності й банкрутства підприємства залучення власних коштів є оптимальним варіантом вирішення подібної ситуації. В той же час, не завжди таке вирішення даної проблеми є оптимальним з точки зору рентабельності використання капіталу. Тобто можливі ситуації, при яких залучення сторонніх коштів буде більш дешевшим варіантом, а отже позитивніше відобразиться на рівні ефективності діяльності та прибутковості підприємства.

Разом з тим у суспільстві та й серед фахівців фінансового сектору поширені уявлення про негативний аспект використання позикового капіталу. Однозначної відповіді, чи вірні такі судження, дати неможливо без розгляду конкретної ситуації. Залучення капіталу в певних випадках є єдиною можливим варіантом підтримання виробничого процесу в необхідному ритмі та темпі. Однак для запобігання негативних явищ у фінансовій сфері діяльності підприємства необхідно визначати структуру капіталу та обчислювати питому вагу кожної складової. Класичне правило фінансового менеджменту полягає у недопущенні перевищення питомої ваги залученого капіталу більше 50% від сукупного капіталу. Також в структурі позикового (залученого) капіталу не бажано мати питому вагу одного джерела фінансування більше 50%. Недотримання цих правил може призвести до диспропорцій фінансової структури капіталу підприємства, що в свою чергу може бути причиною неплатоспроможності та втрати контролю над підприємством.

Крім обчислення питомої ваги кожної складової структури капіталу для аналізу структури капіталу та виявлення структурних диспропорцій варто обчислювати наступні показники: частка основних засобів в активах, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів, коефіцієнт автономії та фінансового левериджу.

При аналізі та виборі варіантів залучення фінансових ресурсів одним з ключових параметрів є ціна грошей, тобто відсоткова ставка запозичень. Згідно оцінки сучасного фінансового ринку України та світу на сьогоднішній день більш доступними (за вартістю грошей) є європейські та світові гроші, які надають великі кредитори. Однак для отримання таких ресурсів вітчизняні підприємства повинні відповідати досить жорстким вимогам. У випадку ж невідповідності до таких вимог у вітчизняних підприємств залишається лише можливість залучення ресурсів на внутрішньому ринку запозичень, що певною мірою знижує ефективність та прибутковість їх діяльності.